

5

EDUCACIÓ²⁶

RESUM

Continuant amb l'ascens progressiu de la matrícula dels darrers anys, en el curs 2010/2011 s'ha registrat un increment de la matrícula en tots els ensenyaments no universitaris de règim general obligatori i no obligatori (infantil, batxillerat i cicles formatius). Aquest augment es relaciona directament amb les altes taxes de matriculació d'alumnat estranger. L'escolarització de l'alumnat estranger procedent de diferents països al conjunt de l'Estat i especialment de les Illes Balears és un fenomen que ha tingut i té conseqüències importants i significatives en el conjunt del sistema escolar, tant des d'una perspectiva macro com des d'una perspectiva de centre, un fenomen que està tenint una evolució cap a l'estabilització de la població escolar immigrant a les escoles de les Illes Balears. Tal com ja hem plantejat en els informes dels anys anteriors, és evident que el sistema educatiu de les Illes Balears s'ha caracteritzat, a partir, fonamentalment, de la segona meitat dels anys noranta, per un procés de creixement important de l'alumnat procedent de l'estranger de diversos països; un creixement que ha suposat l'existència d'un sistema escolar inestable des de la perspectiva d'haver de donar resposta a la demanda de places escolars en els nivells, fonamentalment, obligatoris. Un creixement, doncs, de l'alumnat estranger que no només ha tingut i està tenint un impacte en la construcció de centres escolars, sinó que, a més, està impactant en els resultats sobre el rendiment educatiu, en el desenvolupament de programes específics per a aquest col·lectiu, en la formació permanent de professorat sobre aquesta qüestió, o en la posada en marxa de programes socioeducatius en determinades zones i centres educatius. Pel que fa a les universitats presents a les Illes Balears (UIB, UNED i UOC), aquestes han augmentat el nombre d'alumnes en un context de reforma intensa per adaptar-se al l'Espai Europeu d'Educació Superior. Aquest increment s'ha d'explicar per la situació de dificultat d'accés al mercat de treball per als joves de les Illes, i han motivat la inversió en processos de formació de llarga durada. A més, s'observa una reducció de les transferències nominatives per estudiant; és a dir, una reducció real dels ingressos aportats per l'Administració. Aquests tres processos complementaris, reforma dels plans d'estudis i els ensenyaments, increment de l'alumnat i reducció pressupostària, pot posar en risc la millora de la qualitat dels nivells superiors de formació.

5.1.

EL SISTEMA ESCOLAR DE LES
ILLES BALEARS

5.1.1. LA SITUACIÓ DEL SISTEMA
EDUCATIU A LES ILLES BALEARS

Les dades d'escolarització facilitades per la direcció general de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, juntament amb les del Ministeri d'Educació, indiquen un creixement generalitzat de la matrícula en tots els àmbits dels ensenyaments de règim general durant el curs 2010/2011. S'han registrat un total de 172.360 alumnes, un 80% dels quals han cursat els estudis a Mallorca. La progressió constant de la matrícula al llarg dels deu darrers cursos, des del curs 2000/2001, ha suposat un increment total de 30.733 places, de les quals devers 6.326 es corresponen amb el darrer curs. (Vegeu els quadres III-16 i III-17).

²⁶ **Referències bibliogràfiques:**

Conselleria d'Educació (2011). Dades de la direcció general de Planificació i Centres.
Ministerio de Educación. (2010) *Datos y Cifras. Curso escolar 2010-2011*. Madrid. Ministerio de Educación.
UIB (2011). *Memòria del pressupost de la UIB per a l'exercici 2011* http://www.uib.es/lauib/Dades_i_xifres/.
Vidaña, L. (2011) *Canvi de tendència o estabilització de la població escolar de les Illes Balears*. Palma. Fundació Guillem Cifre de Colònia / Universitat de les Illes Balears (En premsa).

Ensenyaments de règim general	2010-2011				
	2008-2009	2009-2010	2010-2011		
	Total	Públics	Concertats		
Privats					
Ensenyament secundari obligatori (ESO)	39.767	39.934	40.316	14.250	1.525
Batxillerat	12.487	12.478	13.309	9.952	606
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.789	5.382	6.512	5.450	193
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	2.907	3.327	3.933	3.588	163
PQPI (2)	1.072	1.646	2.207	1.736	241
Subtotal ensenyament obligatori i postobligatori	124.281	126.721	131.492	85.921	5.538
Educació infantil	36.580	39.313	40.868	26.504	4.881
Primer cicle	-	6.427	7.311	5.050	2.139
Segon cicle	-	33.011	33.557	21.454	2.742
Subtotal educació infantil	36.580	39.313	40.868	26.504	4.881
TOTAL ensenyaments de règim general (1)	160.861	166.034	172.360	112.425	10.419

Font: Conselleria d'Educació i Cultura (Direcció General de Planificació i Centres) i Ministerio de Educación

(1) No inclou 575 alumnes d'educació especial

(2) Als PQPI, a partir del curs 2010/11 s'inclou alumnat de fora dels centres educatius (515 alumnes 2009/2010)

QUADRE III-17. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER ILLES. CURS 2010-2011

Règim general	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Ensenyament obligatori i postobligatori	104.978	11.297	14.343	874	131.492
E. primària	52.027	5.723	7.017	448	65.215
ESO	32.286	3.431	4.314	285	40.316
Batxillerat	10.673	968	1.588	80	13.309
CFGM	5.163	633	696	20	6.512
CFGS	3.194	306	410	23	3.933
PQPI (1)	1.635	236	318	18	2.207
Educació infantil	31.879	4.265	4.407	317	40.868
TOTAL (2)	136.857	15.562	18.750	1.191	172.360

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

(1) Al curs 2010-2011, als PQPI no s'inclou alumnat de fora dels centres educatius (515 alumnes)

(2) No inclosos 575 alumnes d'educació especial

L'anàlisi comparativa respecte del curs anterior mostra un balanç positiu de la matrícula en tots els àmbits educatius. L'increment respecte al curs anterior es reparteix entre els diferents ensenyaments de règim general obligatori i no obligatori (infantil, batxillerat i cicles formatius). Es registren 1.261 matrícules més a primària, 382 a secundària obligatòria, 2567 als estudis postobligatoris i 1.555 noves places a l'educació infantil. La tendència al creixement de les places d'educació infantil continua, amb 1.555 alumnes més que en el curs anterior: 884 al primer cicle i 671 al segon cicle. S'ha assolit la xifra de 40.868 alumnes distribuïts entre el primer cicle (7.311) i el segon cicle (33.557). D'aquestes places, 26.504 han estat públiques, 9.483 concertades i 4.881 privades. Principalment s'ha incrementat l'oferta als centres privats i concertats, ja que de les 1.555 noves places, només 206 han estat públiques. L'alumnat d'educació infantil de primer cicle matriculat a centres públics

representa el 69,1% del total; els centres privats acullen el 29,3% de la matrícula. Mentrestant, al segon nivell la distribució ha estat similar a l'educació primària amb un 63,9%, un 27,9% i un 8,2% que es corresponen amb alumnat de centres públics, concertats i privats, respectivament.

En l'àmbit de l'educació primària, la matrícula ha arribat als 65.215 alumnes, un 62,3% dels quals pertanyen a centres públics, un 33,4% a centres concertats i un 4,3% a centres privats. A l'ensenyament secundari obligatori s'han escolaritzat 40.316 alumnes, amb una distribució entre centres públics, concertats i privats del 60,9%, 35,3% i 3,8%, respectivament. A partir dels nivells postobligatoris, gairebé més del 75% de la matrícula s'ha donat en centres públics. Al batxillerat, amb 13.309 alumnes, els centres concertats i privats n'han matriculat un 25,2%. Als cicles formatius de grau mitja (6.512 alumnes) i superior (3.933 alumnes), un 16,3% i un 8,7%, respectivament.

Les taxes d'idoneïtat inferiors a les estatals i els retards acumulats abans d'arribar a l'ESO, principalment entre els nins, són indicadors del baix rendiment al sistema educatiu de les Illes Balears. A part, hi ha un altre element característic: les baixes taxes de matriculació als ensenyaments no obligatoris. Tot i aquesta mancança, en relació amb altres comunitats autònomes, en el curs 2010-2011 s'ha detectat un canvi d'aquesta tendència amb un increment considerable de la matrícula als nivells de secundària no obligatòria, principalment a Mallorca. En cursos anteriors, l'augment i descens entre els diferents nivells oscil·lava i, principalment, a la secundària no obligatòria era freqüent la pèrdua de places. Durant el curs 2010-2011 la matrícula de l'alumnat que ha cursat secundària no obligatòria s'ha distribuït entre el batxillerat (13.309 alumnes), els cicles formatius de grau mitjà (6.512 alumnes) i els cicles formatius de grau superior (3.933 alumnes). L'increment en aquest nivell al conjunt de les Illes ha estat, a batxillerat, de 831 places; als cicles formatius de grau mitjà, de 1.130 alumnes; i als cicles formatius de grau superior, de 606 places.

Amb relació als centres educatius que imparteixen ensenyaments de règim general al conjunt de les Illes, i comparant les dades amb les del curs anterior, l'increment és de 30 centres dedicats a ensenyaments no universitaris de règim general: 17 d'educació infantil, cinc de primària, dos d'ESO, un de batxillerat, dos de CFGM i tres de CFGS.²⁷ Al curs 2010/2011, la distribució dels centres educatius per nivells

que imparteixen, titularitat i territori ha estat la següent: (Vegeu el quadre III-18):

- escola infantil: 89 centres públics (62 a Mallorca, 20 a Menorca, sis a Eivissa i a Formentera)
- centre d'educació infantil: 73 centres no públics (64 a Mallorca)
- col·legi d'educació infantil i primària: 213 centres públics (156 a Mallorca, 34 a Eivissa, 20 a Menorca i tres a Formentera)
- col·legi d'educació primària: un centre públic a Mallorca
- col·legi privat: vuit (set a Mallorca i un a Eivissa)
- col·legi concertat: 91 (79 a Mallorca, set a Menorca i cinc a Eivissa)
- centre docent estranger: deu (nou a Mallorca i un a Eivissa)
- institut d'educació secundària: 68 (50 a Mallorca, deu a Menorca, set a Eivissa i un a Formentera)
- centre integrat de formació professional: tres centres públics a Mallorca
- centre privat de formació professional: set (sis a Mallorca i un a Menorca).
- centre d'educació especial: un a Mallorca
- centre d'educació especial concertat: sis a Mallorca
- entitats privades (CAPI): 18 (16 a Mallorca i dos a Menorca)
- equip d'orientació educativa i psicopedagògica general i d'atenció primerenca: 11 (set a Mallorca, dos a Menorca, un a Eivissa i un a Formentera).

El curs 2010-2011 hi ha hagut un total de 16.873 professors: 13.201 a Mallorca, 1.857 a Eivissa, 1.667 a Menorca i 148 a Formentera. D'ells, 12.036 a centres pú-

²⁷ Ministerio de Educación (2011). Datos enseñanzas no universitarias. Enseñanzas no universitarias. Centros y servicios educativos. www.mec.es

blics, 3.794 a centres concertats i 1.043 a centres privats. Els professors dedicats amb exclusivitat als nivells d'infantil, primària

i secundària són els més nombrosos amb 2.148, 3.227 i 2.763 professionals, respectivament. (Vegeu els quadres III-19 i III-20).

QUADRE III-18. NOMBRE I DISTRIBUCIÓ DE CENTRES A LES ILLES BALEARS PER NIVELLS, ILLES I TITULARITAT. CURS 2010-2011

Tipus	Illa	Centres	Públic
Escola infantil	Mallorca	62	S
	Menorca	20	S
	Eivissa	6	S
	Formentera	1	S
	Total	89	
Centre d'educació infantil	Mallorca	64	N
	Menorca	3	N
	Eivissa	5	N
	Formentera	1	N
	Total	73	
Col·legi d'educació infantil i primària	Mallorca	156	S
	Menorca	20	S
	Eivissa	34	S
	Formentera	3	S
	Total	213	
Col·legi d'educació primària	Mallorca	1	S
Col·legi privat	Mallorca	7	N
	Eivissa	1	N
	Total	8	
Col·legi concertat	Mallorca	79	N
	Menorca	7	N
	Eivissa	5	N
	Total	91	
Centre docent estranger	Mallorca	9	N
	Eivissa	1	N
	Total	10	
Institut d'educació secundària	Mallorca	50	S
	Menorca	7	S
	Eivissa	10	S
	Formentera	1	S
	Total	68	

continua

QUADRE III-18. NOMBRE I DISTRIBUCIÓ DE CENTRES A LES ILLES BALEARS PER NIVELLS, ILLES I TITULARITAT. CURS 2010-2011

Tipus	Illa	Centres	Públic
Centre integrat de formació professional	Mallorca	3	S
Centre privat de formació professional	Mallorca	6	N
	Menorca	1	N
	Total	7	
Centre d'educació especial	Mallorca	1	S
Centre d'educació especial concertat	Mallorca	6	N
Entitats privades (CAPI)	Mallorca	16	N
	Menorca	2	N
	Total	18	
Equip d'orientació educativa i psicopedagògica general i d'atenció primerenca	Mallorca	7	S
	Menorca	2	S
	Eivissa	1	S
	Formentera	1	S
	Total	11	

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-19. PROFESSORAT PER CATEGORIA PROFESSIONAL I ILLES. CURSOS 2009-2010 I 2010-2011

Categories professionals		Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Catedràtics d'ensenyament secundari	2009/2010	20	9	4	-	33
	2010/2011	35	12	5		52
Mestres	2009/2010	6.452	767	925	60	8.204
	2010/2011	6.307	715	865	66	7.953
Professors d'ensenyament secundari	2009/2010	4.623	603	759	60	6.045
	2010/2011	4.816	576	721	60	6.173
Professors tècnics de formació professional	2009/2010	483	70	70	10	633
	2010/2011	533	73	80	7	693
Tècnic superior d'educació infantil	2010/2011	459	116	48	5	628

Font: Conselleria d'Educació i Cultura (Direcció General de Planificació i Centres)

QUADRE III-20. PROFESSORAT PER NIVELLS EDUCATIUS, IL·LES I TITULARIAT DEL CENTRE. CURS 2010-2011

		Inf	Inf/ Prim	Prim	Prim /	SEC	ESO/ Batx/ FP	Batx	Batx. Arts.	Batx / Ens. arts.	F P	Ens. Arts.	Ens. Mús.	Est. Sup. Arts.	Esp.	Altres	TOTAL	
Menorca	Homes	7	19	48	0	95	115	4	2	3	57	4	22		4	28	408	
	Dones	268	90	223	1	147	114	2	3	2	37	2	13		9	82	993	
	Total	275	109	271	1	242	229	6	5	5	94	6	35		13	110	1.401	
	Homes	1	1	20	7	34												63
	Dones	27	4	67	23	53												174
	Total	28	5	87	30	87						0						237
Privats	Homes	0					0				0						0	
	Dones	25					3				1						29	
	Total	25					3				1						29	
Total Menorca		328	114	358	31	329	232	6	5	5	95	6	35	0	13	110	1.667	
Eivissa	Homes	13	19	99	0	103	140		1	9	51	5	10		3	32	485	
	Dones	206	101	299	5	175	194		2	4	53	2	14		14	57	1.126	
	Total	219	120	398	5	278	334		3	13	104	7	24		17	89	1.611	
	Homes	0	6	14	4	11	8			1								3
	Dones	28	2	41	6	29	16			0								4
	Total	28	8	55	10	40	24			1								7
Privats	Homes	1	0	1		4	4	0									2	
	Dones	34	3	6		7	8	2									1	
	Total	35	3	7		11	12	2									3	
Total Eivissa		282	131	460	15	329	370	2	4	13	104	7	24	0	17	99	1.857	

continua

QUADRE III-20. PROFESSORAT PER NIVELLS EDUCATIUS, IL·LES I TITULARIAT DEL CENTRE. CURS 2010-2011																
	Inf	Inf / Prim	Prim	Prim / ESO	SEC	ESO / Batx / FP	Batx	Batx / Arts.	Batx / Ens. arts.	F P	Ens. Arts.	Ens. Mús.	Est. Sup. Arts.	Esp.	Altres	TOTAL
Formentera	HOMES	1	4	4	9	16	0			7				1	2	44
	DONES	19	9	23	15	18	1			8				4	3	100
	TOTAL	20	13	27	24	34	1			15				5	5	144
Privats	HOMES	0														0
	DONES	4														4
	TOTAL	4														4
Total Formentera	24	13	27	0	24	34	1	0	0	15	0	0	0	5	5	148
Mallorca	HOMES	27	175	455	6	600	20			285	34	118	16	4	237	2.583
	DONES	1.333	650	1.552	9	1.132	884	16		246	27	75	7	24	342	6.297
	TOTAL	1.360	825	2.007	15	1.732	1.490	36		531	61	193	23	28	579	8.880
Privats	HOMES	12	31	254	37	358	111	37		35				12	29	916
	DONES	417	121	838	90	579	153	54		30				122	64	2.468
	TOTAL	429	152	1.092	127	937	264	91		65				134	93	3.384
Privats	HOMES	5	2	37	29	33	45	8		13	5	21			16	214
	DONES	354	8	91	59	61	59	11		25	8	24			23	723
	TOTAL	359	10	128	88	94	104	19		38	13	45			39	937
Total Mallorca	2.148	987	3.227	230	2.763	1.858	146	0	0	634	74	238	23	162	711	13.201
Públics																12.036
Privats																3.794
TOTAL	2.782	1.245	4.072	276	3.445	2.494	155	9	18	848	87	297	23	197	925	16.873

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-21. NOMBRE D'UNITATS PER ENSENYAMENT I TITULARITAT. CURS 2010-2011								
	Infantil	Primària	ESO	Batx.	CFGM	CFGS	PQPI	Total
Mallorca	1.536	2.186	1.304	359	241	152	131	5.909
Públics	943	1341	776	243	202	135	94	3734
Concertats	341	738	466	90	29	6	18	1688
Privats	252	107	62	26	10	11	19	487
Menorca	230	248	146	37	41	20	20	742
Públics	195	186	105	37	41	20	20	604
Concertats	18	62	41					121
Privats	17							17
Eivissa	203	300	181	52	40	25	27	828
Públics	157	250	144	42	40	25	27	685
Concertats	21	43	28	6				98
Privats	25	7	9	4				45
Formentera	18	18	14	3	4	4	2	63
Públics	15	18	14	3	4	4	2	60
Privats	3							3
TOTAL	1.987	2.752	1.645	451	326	201	180	7.542
Públics	1.310	1.795	1.039	325	287	184	143	5.083
Concertats	380	843	535	96	29	6	18	1.907
Privats	297	114	71	30	10	11	19	552

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

Amb relació a la distribució de les unitats/grups d'acord amb la titularitat dels centres, del total de 7.542 unitats (29 més que en el curs anterior), 5.083 pertanyen a centres públics, 1.097 a centres concertats i 552 a centres privats. (Vegeu el quadre III-21).

El nombre mitjà d'alumnes per unitat a l'ensenyament obligatori a les Balears sempre és més elevat en els centres privats que en els centres públics, tot i que aquesta diferència ha continuat sent lleugerament menys accentuada que en els cursos passats. A tots els nivells educatius, menys a batxillerat, la ràtio dels centres concertats supera la dels centres públics. Destaquen les unitats d'ESO, de primera etapa i els cicles formatius de grau mitjà i de grau superior (Vegeu el quadre III-22).

A l'educació primària, les ràtios als centres públics s'han incrementat i s'han aproximat a les dels centres concertats. En el curs 2009/2010 la diferència entre elles era de quasi 4 punts (25,1 als concertats i 21,7 als públics). En el curs 2010/2011 les ràtios als públics i als concertats són, en el primer cicle de 23,5 i 24,6 i en el segon cicle de 23,2 i 25,5, respectivament. Al batxillerat, com a conseqüència de l'increment de la matrícula, les ràtios han augmentat en tots els centres i, principalment, en els

centres públics, i han passat de 23,1 a 29,5 alumnes per unitat.

En els cicles formatius s'ha detectat una descompensació entre les diferents especialitats: unes quantes especialitats formatives han estat molt demandades i d'altres han

estat minoritàries. Un 98,6% de l'alumnat matriculat als cicles formatius de grau mitjà s'ha concentrat en 15 especialitats de les 38 ofertes. Un 87,1% de l'alumnat de cicles formatius de grau superior s'ha matriculat en 15 especialitats de les 41 existents. (Vegeu el quadre III-23).

QUADRE III-22. NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER UNITAT/GRUP, ENSENYAMENT, NIVELLS I TITULARITAT DELS CENTRES. CURS 2010-2011

Nivells educatius	Públics	Concertats	Privats
Educació infantil (1)	12,5	14,2	12,9
Educació infantil (2)	22,8	24,6	19,5
Educació primària (1)	23,5	24,6	25,1
Educació primària (2)	23,2	25,5	22,8
Educació secundària obligatòria (1)	22,6	28,2	19,0
Educació secundària obligatòria (2)	23,0	24,5	18,8
Batxillerat	29,5	25,9	19,0
Grau mitjà	16,5	25,3	19,3
Grau superior	18,5	31,6	15,9
Programes de qualificació professional inicial	12,2	12,6	11,1

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-23. ALUMNAT DE CICLES FORMATIUS PER ESPECIALITAT I GÈNERE. CURS 2010-2011

	CFGM			CFGS		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Centres públics						
Eivissa	381	315	696	142	268	410
Formentera	8	12	20	3	20	23
Mallorca	2.311	1.790	4.101	1.372	1.477	2.849
Menorca	324	309	633	159	147	306
Total grau mitjà	3.024	2.426	5.450	1.676	1.912	3.588
Centres no públics						
Eivissa	-	-	-	-	-	-
Formentera	-	-	-	-	-	-
Mallorca	447	615	1062	154	191	345
Menorca	-	-	-	-	-	-
Total grau superior	447	615	1062	154	191	345
Total 2010-11	3.471	3.041	6.512	1.830	2.103	3.933

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-24. NOMBRE DE MATRICULATS PER GÈNERE A CICLES FORMATIUS PER ESPECIALITATS MÉS DEMANDADES			
	Homes	Dones	Total
CFGM			
Gestió administrativa	457	1.015	1.472
Cures auxiliars d'infermeria	168	805	973
Sistemes microinformàtics i xarxes	616	69	685
Cuina i gastronomia	307	147	454
Atenció socio sanitària	46	379	425
Instal·lacions elèctriques i automàtiques	348	10	358
Electromecànica de vehicles	354	4	358
Farmàcia i parafarmàcia	68	263	331
Conducció d'activitats físiquesportives en el medi natural	254	60	314
Emergències sanitàries	191	90	281
Comerç	79	123	202
Perruqueria	6	165	171
Muntatge i manteniment d'instal·lacions de fred, climatització i producció de calor	153	6	159
Jardineria	120	11	131
Serveis en restauració	68	40	108
Total	3.235	3.147	6.422
CFGS			
Educació infantil	62	936	998
Administració i finances	277	525	802
Animació d'activitats físiques i esportives	246	65	311
Administració de sistemes informàtics en xarxa	187	23	210
Dietètica i nutrició	35	112	147
Administració de sistemes informàtics	116	2	118
Integració social	8	109	117
Gestió i organització de recursos naturals i paisatgístics	93	20	113
Instal·lacions electrotècniques	103	5	108
Gestió comercial i màrqueting	48	60	108
Sistemes de telecomunicació i informàtics	97	3	100
Prevenició de riscos professionals	49	32	81
Gestió d'allotjaments turístics	28	51	79
Realització d'audiovisuals i espectacles	47	21	68
Desenvolupament d'aplicacions informàtiques	63	5	68
Total	1.459	1.969	3.428

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-25. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT DE BATXILLERAT PER ESPECIALITATS I GÈNERE. CURS 2010-2011			
Especialitat de batxillerat	Homes	Dones	Total
Modalitat de ciències i tecnologia	2.724	2.252	4.976
Primer curs batxillerat	1.498	1.172	2.670
Segon curs batxillerat	1.226	1.080	2.306
Modalitat d'humanitats i ciències socials	2.908	4.393	7.301
Primer curs batxillerat	1.560	2.193	3.753
Segon curs batxillerat	1.348	2.200	3.548
Via d'arts escèniques, música i dansa	88	136	224
Primer curs batxillerat	60	87	147
Segon curs batxillerat	28	49	77
Via d'arts plàstiques, disseny i imatge	285	523	808
Primer curs batxillerat	150	263	413
Segon curs batxillerat	135	260	395
TOTAL	6.005	7.304	13.309

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

Les especialitats més demandades per part de les dones han estat, per ordre d'importància: gestió administrativa (1.015), auxiliar d'infermeria (805), atenció sociosanitària (379), farmàcia i parafarmàcia (263), peruqueria (165), cuina i gastronomia (147) i comerç (123). D'altra banda, les especialitats més demandades pels joves homes, per ordre de major a menor importància han estat: sistemes microinformàtics i xarxes (616), gestió administrativa (457), electromecànica de vehicles (354), instal·lacions elèctriques i automàtiques (348), cuina i gastronomia (307), conducció d'activitats físicoesportives en el medi natural (254), emergències sanitàries (191), muntatge i manteniment d'instal·lacions de fred, climatització i producció de calor (153) i jardineria (120) (Vegeu el quadre III-24).

En els cicles formatius de grau superior s'ha mantingut aquesta mateixa tendència.

Un 72,5% de les dones matriculades han cursat tres especialitats: educació infantil (936), administració i finances (525), animació d'activitats físiques i esportives (65). D'altra banda, un 62% de la matrícula masculina s'ha agrupat en les següents especialitats: administració i finances (277), animació d'activitats físiques i esportives (246), administració de sistemes informàtics en xarxa (187), dietètica i nutrició (35) i administració de sistemes informàtics (116).

La distribució de la matrícula a l'ensenyament secundari no obligatori ha mostrat la mateixa tendència de cursos passats: en els cicles formatius, s'han matriculat més dones al grau superior i al batxillerat. Tot i les majors taxes d'escolarització de les dones als nivells postobligatoris, la mateixa segregació per sexes de l'àmbit ocupacional la trobam a l'àmbit educatiu, amb l'agregant que bona part de la for-

QUADRE III-26. ALUMNAT DE PROGRAMES DE QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL INICIAL. CURS 2010-2011

Titularitat	C. públics			C. concertats		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Eivissa	212	106	318	-	-	-
Formentera	9	9	18	-	-	-
Mallorca	808	373	1.181	131	99	230
Menorca	168	51	219	-	-	-
Total	1.197	539	1.736	131	99	230

Titularitat	C. privats			Total
	Homes	Dones	Total	
Eivissa	-	-	-	318
Formentera	-	-	-	18
Mallorca	117	107	224	1.635
Menorca	4	13	17	236
Total	121	120	241	2.207

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

mació professional femenina es destina a una part de les ocupacions que més han patit l'impacte de l'increment de l'atur. Dues especialitats dels cicles formatius de grau mitjà han aglutinat un 37,5% del total de la matrícula i un 60% de la matrícula femenina. Al curs 2010-2011, 1.015 alumnes s'han matriculat a gestió administrativa i 805 a auxiliar d'infermeria. Precisament, les dades de l'atur registrat pel SOIB confirmen l'existència d'un increment percentual interanual del 64,1% de l'atur en les activitats administratives d'oficina i d'altres activitats auxiliars a les empreses. Per altra part, al batxillerat també es dona una matriculació diferenciada entre homes i dones. Més d'un 60% de les dones s'han matriculat a la modalitat d'humanitats i ciències socials. Tot i que la matrícula a ciències i tecnologia ha augmentat, encara és més

sol·licitada pels homes. (Vegeu el quadre III-25).

L'oferta de programes de qualificació professional inicial (PQPI) és principalment pública. Durant el curs 2010-2011 la matrícula d'alumnat a programes PQPI dins dels centres educatius ha assolit el total de 2.207 alumnes (1.736 a centres públics, 230 a centres concertats i 241 a centres privats).²⁸ Per illes, la distribució de l'alumnat matriculat ha estat la següent: 1.635 a Mallorca, 318 a Eivissa, 236 a Menorca i 18 a Formentera. (Vegeu el quadre III-26).

²⁸ La lectura de l'increment de 806 alumnes als programes PQPI ha de fer-se amb precaució, ja que el total de 2.207 alumnes inclou alumnat fora dels centres educatius. En el curs anterior, el registre de 1.401 alumnes no preveia els 515 alumnes que cursaren programes PQPI fora dels centres. Per tant, el total va ser de 1.916.

QUADRE III-27. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT DELS PROGRAMES DE QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL INICIAL PER ESPECIALITAT I GÈNERE. CURS 2010-2011			
Especialitat	Homes	Dones	Total
Auxiliar d'oficina	138	142	280
Auxiliar d'instal·lacions electrotècniques i de telecomunicacions	169	1	170
Auxiliar de serveis de restauració	101	68	169
Auxiliar de manteniment d'electromecànica de vehicles	149	3	152
Auxiliar de dependent de comerç	54	84	138
Auxiliar de cuina	81	42	123
Auxiliar de perruqueria	12	102	114
Auxiliar de lampisteria i climatització domèstica	110	0	110
Auxiliar de jardins, vivers i parcs	100	5	105
Auxiliar en tècniques estètiques	1	68	69
Auxiliar de muntatge i manteniment de sistemes microinformàtics	47	5	52
Auxiliar de fusteria	27	0	27
Auxiliar de gravació i tractament de dades	14	14	28
Auxiliar de fabricació mecànica	14	0	14
Auxiliar de manteniment de carrosseria de vehicles	11	0	11
Auxiliar d'agricultura	10	0	10
Altres	411	224	635
Total	1449	758	2207

Font: Conselleria d'Educació i Cultura

Ha predominat la presència masculina, tot i que s'ha compensat la diferència del curs anterior: hi ha hagut 1.449 homes i 758 dones. No només la participació dels homes gairebé duplica la de les dones, sinó que les especialitats mostren una clara orientació diferenciada pel sexe. Les especialitats predominantment masculines han estat les d'auxiliar d'instal·lacions electrotècniques i de telecomunicacions (169 homes), manteniment d'electromecànica de vehicles (149), oficina (138), lampisteria i climatització domèstica (110), serveis de restauració (101), jar-

dins, vivers i parcs (100) i cuina (81). Les especialitats majoritàriament cursades per dones han estat oficina (142), perruqueria (102), dependenta de comerç (84), tècniques estètiques (68) i serveis de restauració (68). Les úniques especialitats que podríem denominar mixtes són, en primer lloc, oficina, amb 138 homes i 142 dones matriculats. En segon lloc, tot i la major matrícula masculina, els serveis de restauració (101 homes i 68 dones), i cuina (81 homes i 42 dones). En tercer lloc, dependent de comerç, amb 84 dones i 54 homes (Vegeu el quadre III-27).

Si bé el baix nivell d'escolarització és una de les característiques dels ensenyaments no obligatoris a les Balears, també són considerables les baixes taxes de graduació. La taxes brutes de graduació a la secundària no obligatòria, tant dels cicles formatius com del batxillerat, són baixes en relació al conjunt de l'Estat. L'anàlisi del nivell de promoció de l'alumnat en els diferents nivells durant el curs 2009-2010 ens aporta més evidències sobre aquesta qüestió i en podem extreure tres conclusions. (Vegeu els quadres III-28 i III-29).

En una primera conclusió, les dades mostren un major nivell de promoció als centres privats. Amb relació a l'ensenyament secundari obligatori i al llarg dels quatre cursos, als centres públics ha promocionat entre un 77 i un 81% i als centres privats ha promocionat entre un 86 i un 87% de l'alumnat. Al batxillerat és destacable el baix nivell de promoció de l'alumnat de primer curs en els centres públics: només ha promocionat un 69,6% d'alumnes, i en els centres de titularitat privada n'ha promocionat un 83,21%. Una segona conclusió, i amb relació als centres públics, mostra la pèrdua progressiva del nivell de promoció al llarg dels quatre cursos d'ESO. Entre el primer i el quart curs, els nivells de promoció oscil·len entre un 77 i un 81%. Una tercera conclusió, que contraresta les dificultats esmentades anteriorment, és el fet que, tot i els baixos nivells de promoció, aquests s'han incrementat respecte del curs anterior, quan varen arribar a ser, en els centres públics, d'un 73%, i d'un 74% al segon i quart curs d'ESO, respectivament. En els centres privats aquests percentatges també han augmentat considerablement. En el mateix sentit, detec-

tam també una millora considerable en els nivells de promoció als cicles formatius de grau mitjà i superior, especialment en els centres de titularitat privada.

5.1.2. L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER

En aquest apartat s'analitza en relació amb l'alumnat estranger, les dades demogràfiques i la seva escolarització.

5.1.2.1. Dades introductòries i demogràfiques

L'escolarització de l'alumnat estranger procedent de diferents països al conjunt de l'Estat i, especialment, de les Illes Balears és un fenomen que ha tengut i té conseqüències importants i significatives en el conjunt del sistema escolar, tant des d'una perspectiva macro com des d'una perspectiva de centre. Un fenomen que està tenint una evolució cap a l'estabilització de la població escolar immigrant a les escoles de les Illes Balears.

Tal com ja hem plantejat en els informes dels anys anteriors, és evident que el sistema educatiu de les Illes Balears s'ha caracteritzat, a partir, fonamentalment, de la segona meitat dels anys noranta, per un procés de creixement important de l'alumnat procedent de l'estranger de diversos països, un creixement que ha suposat l'existència d'un sistema escolar inestable des de la perspectiva d'haver de donar resposta a la demanda de places escolars en els nivells, fonamentalment, obligatoris.

Així doncs, el creixement del nombre d'estudiants estrangers escolaritzats a les Illes Balears ha estat i és un dels més impor-

**QUADRE III-28. MATRICULACIÓ I PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I NO OBLIGATORIS PER GÈNERE I TITULARITAT DEL CENTRE.
CURS 2009-2010**

Centres titularitat pública

Curs/Ensenyament	Matriculats			Avaluats			Promoció			%
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	
2n d'educació primària	4.039	3.017	7.056	3.872	2.909	6.781	3.523	2.671	6.194	91,34
4t d'educació primària	3.647	3.288	6.935	3.530	3.195	6.725	3.252	2.996	6.248	92,91
6è d'educació primària	3.456	3.053	6.509	3.376	2.988	6.364	3.147	2.822	5.969	93,79
1r d'educació secundària obligatòria	3.952	3.229	7.181	3.843	3.139	6.982	3.041	2.672	5.713	81,82
2n d'educació secundària obligatòria	3.484	3.095	6.579	3.321	2.990	6.311	2.440	2.430	4.870	77,17
3r d'educació secundària obligatòria	2.888	2.820	5.708	2.798	2.732	5.530	2.098	2.257	4.355	78,75
4t d'educació secundària obligatòria	2.424	2.483	4.907	2.398	2.463	4.861	1.763	2.017	3.780	77,76
1r batxillerat	2.266	2.945	5.211	1.842	2.434	4.276	1.219	1.757	2.976	69,60
2n batxillerat	1.954	2.587	4.541	1.612	2.108	3.720	1.106	1.582	2.688	72,26
CF grau mitjà	2.332	1.925	4.257	1.893	1.126	3.019	1.260	782	2.042	67,64
CF grau superior	1.384	1.638	3.022	1.242	1.185	2.427	1.013	1.029	2.042	84,14
PQPI (Total)	1.018	492	1.510	862	423	1.285	595	302	897	69,81

continua

**QUADRE III-28. MATRICULACIÓ I PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I NO OBLIGATORIS PER GÈNERE I TITULARITAT DEL CENTRE.
CURS 2009-2010**

Centres titularitat privada

Curs/Ensenyament	Matriculats			Avaluats			Promoció			
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	%
2n d'educació primària	1.937	1.832	3.769	1.496	1.409	2.905	1.426	1.344	2.770	95,35
4t d'educació primària	1.871	1.794	3.665	1.482	1.354	2.836	1.402	1.305	2.707	95,45
6è d'educació primària	1.832	1.802	3.634	1.464	1.375	2.839	1.354	1.306	2.660	93,69
1r d'educació secundària obligatòria	2.037	1.829	3.866	1.565	1.391	2.956	1.311	1.267	2.578	87,21
2n d'educació secundària obligatòria	1.852	1.887	3.739	1.395	1.280	2.675	1.195	1.143	2.338	87,40
3r d'educació secundària obligatòria	1.719	1.766	3.485	1.273	1.192	2.465	1.091	1.053	2.144	86,98
4t d'educació secundària obligatòria	1.610	1.549	3.159	1.456	1.293	2.749	1.247	1.155	2.402	87,38
1r batxillerat	630	734	1.364	574	599	1.173	460	516	976	83,21
2n batxillerat	661	749	1.410	610	698	1.308	476	553	1.029	78,67
CF grau mitjà	313	461	774	172	209	381	145	191	336	88,19
CF grau superior	123	145	268	46	72	118	45	72	117	99,15
PQPI (Total)	221	219	440	127	159	286	99	106	205	71,68

Font: Direcció General de Planificació, Inspecció i Infraestructures Educatives

QUADRE III-29. EVOLUCIÓ DE LA PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I NO OBLIGATORIS, PER TITULARITAT DELS CENTRES. CURSOS 2008-09 I 2009-10

Centres titularitat pública

Curs/Ensenyament	2008-2009	2009-2010
	%	%
2n d'educació primària	91,21	91,34
4t d'educació primària	92,71	92,91
6è d'educació primària	92,15	93,79
1r d'educació secundària obligatòria	77,62	81,82
2n d'educació secundària obligatòria	73,29	77,17
3r d'educació secundària obligatòria	76,03	78,75
4t d'educació secundària obligatòria	74,39	77,76
1r batxillerat	69,23	69,60
2n batxillerat	67,08	72,26
CF grau mitjà	62,27	67,64
CF grau superior	68,30	84,14
PQPI (Total)	95,78	69,81

Centres titularitat privada

Curs/Ensenyament	2008-2009	2009-2010
	%	%
2n d'educació primària	93,96	95,35
4t d'educació primària	94,45	95,45
6è d'educació primària	93,01	93,69
1r d'educació secundària obligatòria	82,11	87,21
2n d'educació secundària obligatòria	80,57	87,40
3r d'educació secundària obligatòria	76,95	86,98
4t d'educació secundària obligatòria	78,85	87,38
1r batxillerat	84,48	83,21
2n batxillerat	75,99	78,67
CF grau mitjà	57,89	88,19
CF grau superior	55,14	99,15
PQPI (Total)	60,96	71,68

Font: Direcció General de Planificació, Inspecció i Infraestructures Educatives

**QUADRE III-30. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA PER COMUNITATS AUTÒNOMES.
GENER 2011**

	% Població estrangera
Illes Balears	21'8
País Valencià	17'2
Madrid	16'4
Múrcia	16'4
Catalunya	15'3
Mitjana espanyola	12'2
País Basc	6'6
Cantàbria	6'6
Astúries	4'7
Galícia	3'9
Extremadura	3'7

Font: INE

tants a nivell de les comunitats autònomes espanyoles. I aquest fet, que cal mirar amb normalitat, està incidint de forma negativa en la perspectiva dels resultats escolars i en el fet que la Comunitat Autònoma de les Illes Balears encara es preocupi més per la qüestió de la quantitat, de l'escolarització, de la construcció de centres educatius, del reclutament de professorat, que per la qüestió de la qualitat educativa.

Tanmateix, aquest creixement del nombre d'estudiants estrangers matriculats al sistema escolar sembla arribar al final. Efectivament, la crisi econòmica que ens està afectant de forma important des de fa una sèrie d'anys, està incidint en el procés d'arribada d'immigrants a les Illes Balears. I aquest fet està influïnt de forma molt important en l'estabilització educativa i en l'existència d'una tendència de manteniment del nombre quantitatiu d'alumnes escolaritzats als centres de les Illes Balears durant el curs 2011-2012.

Així doncs, per entendre la importància de l'alumnat estranger a les Illes Balears, és necessari conèixer algunes dades demogràfiques de les Illes Balears i d'Espanya. En aquesta aspecte, cal tenir en compte que, segons dades de l'INE, la presència percentual de la població estrangera a les diferents comunitats autònomes, situa les Illes Balears en primer lloc amb el 21'8%. La mitjana espanyola és del 12'2%. (Vegeu el quadre III-30).

Malgrat la importància de la població estrangera a les Illes Balears, el factor migratori sembla que ha perdut la rellevància d'anys anteriors en l'increment de la població de la CAIB, fet que té correlació amb l'àmbit educatiu.

En qualsevol cas, el que resulta evident és que el percentatge d'alumnat estranger per comunitats autònomes en el curs 2009-2010, segons dades del Ministeri d'Educació confirmen la importan-

QUADRE III-31. PERCENTATGE D'ALUMNES ESTRANGERS PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2010-2011)	
La Rioja	15,9
Illes Balears	15'9
Madrid	13'6
Catalunya	13'1
Aragó	12'7
Múrcia	12'3
Comunitat Valenciana	11'6
Navarra	10'5
Espanya	9'6
Castella-la Manxa	9'1
Canàries	8,6
Melilla	8'3
Castella i Lleó	7'8
Cantàbria	7,1
País Basc	6,5
Andalusia	5,6
Astúries	5'0
Galícia	3'6
Extremadura	3,3
Ceuta	2,5

Font: Ministerio de Educación. (2010) *Datos y Cifras. Curso escolar 2010-2011*. Madrid. Ministerio de Educación.

cia d'aquest fenomen a les Illes Balears. Les dades resulten clares i explícites. (Vegeu el quadre III-31).

A partir de l'anàlisi d'aquest quadre podem plantejar una sèrie de reflexions: 1) Les Illes Balears, juntament amb La Rioja, presenta el percentatge més alt d'alumnes estrangers escolaritzats. 2) El percentatge d'estudiants estrangers escolaritzats està molt per damunt de la mitjana espanyola. 3) Aquestes xifres resulten prou semblants a les de cursos anteriors, la qual cosa és un reflex de l'estabilitat i creixement d'aquest percentatge. 4) Tanmateix, aquest percentatge d'alumnes estrangers a les escoles

de les Illes Balears resulta, tant des d'una perspectiva de places com des d'una perspectiva de la gestió educativa de la diversitat, un fenomen que necessita molts de recursos, una formació específica del professorat i la implicació dels serveis socials i educatius de la comunitat, etc.

5.1.2.2. L'escolarització de l'alumnat estranger: Evolució i característiques

Amb relació a la situació de l'alumnat estranger actual del sistema educatiu de les Illes Balears en àmbits no universitaris, cal dir que s'ha experimentat un augment de 896 alumnes pel que fa al curs i representa

el 3,3 % d'increment; no obstant això, cal tenir en compte el següent:

1) Fins al curs 2009-2010 l'increment d'alumnat estranger era constant a totes les etapes educatives. A partir d'aquesta data trobam una situació diferent consistent en una davallada d'alumnat estranger matriculat a les etapes d'educació infantil i primària explicable pel retorn de moltes famílies als seus països d'origen i, per altra banda, l'increment d'alumnat estranger a estudis d'ESO i postobligatoris com adults, formació professional, batxillerat, escoles d'idiomes, etc., també motivat, en gran part, per la situació d'atur existent i la necessitat d'obtenir una qualificació i titulació per afrontar

millor els reptes de la crisi actual.

2) En xifres globals, això significa que l'evolució de l'alumnat estranger present al sistema educatiu de les Illes Balears, en nivells no universitaris, ha estat la següent:

- curs 2008-2009: 28.568
- curs 2009-2010: 26.975
- curs 2010-2011: 27.871

3) Les dades demogràfiques generals confirmen la continuïtat del procés de retorn de col·lectius de diferents països, sobretot de l'àmbit d'Hispanoamèrica, acompanyats pels fills d'edat escolar compresa entre tres i dotze anys, a causa de la crisi econòmica i de la manca de treball.

QUADRE III-32. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ILLES. CURS 2010-2011

Illla	Total alumnes	Alumnat estranger	% alumnat estranger
Mallorca	137.992	21.593	15,65
Menorca	17.733	2.493	14,04
Eivissa	19.413	3.556	18,32
Formentera	1.183	229	19,36
Total	176.321	27.871	15,81

Font: Conselleria d'Educació i Cultura

QUADRE III-33. EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ESCOLAR DE NACIONALITAT ESTRANGERA A LES ILLES BALEARS, PER ETAPES EDUCATIVES (2004-2011)

	E. infantil	E. primària	ESO	Altres
Curs 2004/2005	3.171	7.556	4.508	3.788
Curs 2005/2006	3.297	8.719	5.124	4.758
Curs 2006/2007	3.311	9.450	5.768	5.279
Curs 2007/2008	3.662	9.667	6.764	6.017
Curs 2008/2009	4.111	11.034	7.408	6.015
Curs 2009/2010	3.862	9.686	7.620	5.807
Curs 2010/2011	2.417	9.188	8.272	7.994

Font: Conselleria d'Educació i Cultura

Atenem ara al percentatge d'alumnat estranger amb relació al total de l'alumnat de les Illes Balears, així com la seva distribució percentual per Illes. Destaquen Formentera (19,36%) i Eivissa (18,32%), Mallorca se situa en la mitjana (15,65%) i Menorca presenta un tant per cent inferior (14,04%). Cal recordar que un 15,81% d'alumnat estranger de mitjana col·loca les Illes Balears en els primers llocs del rànquing de les comunitats autònomes pel que fa a aquesta variable. (Vegeu el quadre III-32).

En tot cas, a partir de la realitat actual del nombre d'estudiants estrangers, és necessari fer una anàlisi evolutiva de l'alumnat estranger que aporta una informació útil per adonar-se de l'impacte que ha tengut aquesta evolució en la construcció de centres educatius i en la posada en marxa de programes sobre la diversitat i, en general, per comprendre el canvi de tendència que s'explica en aquest treball. (Vegeu el quadre III-33).

De les dades observades podem extreure una sèrie de conclusions molt interessants:

1) A l'etapa de segon cicle d'educació infantil (tres a sis anys), la davallada del nombre d'alumnes estrangers ha estat molt i menor que en el cas anterior, de 498 alumnes, que representen el 5,15%.

2) Als estudis d'ESO, canvia el sentit de l'evolució d'alumnat estranger i esdevé positiva en 652 alumnes, increment que representa el 8,55% d'alumnat estranger. Majoritàriament són alumnes que han promocionat a 1r d'ESO procedents dels centres de primària.

3) I, per últim, el fet més destacable del curs 2010-2011 és l'augment de 2.187 alumnes estrangers matriculats a estudis postobligatoris, que representen el 37% més que en el curs anterior, per les raons explicades anteriorment.

En el context d'aquesta evolució del nombre d'estudiants estrangers, és interessant, per adonar-se de la importància de l'alumnat estranger a les Illes Balears, analitzar l'increment d'aquest tipus d'alumnat, des del curs 1991-92; una anàlisi en què es posa de manifest l'existència de tres etapes diferenciades: a) 1991-1999, en què es pot constatar l'existència d'un nombre poc important d'estudiants estrangers i d'una evolució lenta i progressiva; b) 1999-2002, que podem caracteritzar com una etapa de transició en què se'n produeix un increment important, però que és la base d'un increment espectacular a partir del 2003 (Vegeu el quadre III-34).

Així doncs, el curs 2010-2011 es produeix un petit increment d'alumnat estranger amb relació al curs anterior: 896 alumnes que representen el 3,3%, bàsicament motivat per l'increment de matrícula de persones de nacionalitat estrangera a estudis postobligatoris. Malgrat tot, no s'ha arribat a la xifra de fa dos anys, la qual cosa indica que el canvi de tendència és clar i la situació de davallada d'alumnat dins els nivells d'ensenyament obligatori iniciat el curs anterior es manté. La pressió d'una arribada constant d'alumnes als CEIP de les Illes ha davallat i, malgrat que hi ha un augment d'alumnes en els ensenyaments secundaris, no té comparació amb el que ha succeït en els cursos anteriors.

QUADRE III-34. INCREMENT DE L'ALUMNAT ESTRANGER A LES ILLES BALEARS (1991-2011)	
Curs escolar	Total d'alumnat estranger
1991-1992	1.417
1992-1993	1.472
1993-1994	1.540
1994-1995	1.625
1995-1996	1.976
1996-1997	2.207
1997-1998	2.956
1998-1999	3.510
1999-2000	4.740
2000-2001	5.774
2001-2002	8.182
2002-2003	12.951
2003-2004	16.648
2004-2005	19.023
2005-2006	21.898
2006-2007	23.802
2007-2008	26.110
2008-2009	28.568
2009-2010	26.975
2010-2011	27.871

Font: Vidaña, L. (2011)

Amb relació a la distribució de l'alumnat estranger de les Illes Balears durant el curs 2010-2011, per sexes, el nombre d'homes ha estat de 14.196 (51%), lleugerament superior al de dones 13.675 (49%), i, per tant, aquesta variable es manté en els mateixos termes que en els cursos anteriors i no fa més que reflectir la realitat demogràfica d'aquest col·lectiu.

Una dada important a l'hora d'analitzar la realitat de l'alumnat estranger a les Illes Balears és, sense cap dubte, la que fa referència a l'escolarització en funció del tipus de centre. Així, i en relació amb

el curs anterior, podem observar que durant l'any acadèmic 2010/2011 ha continuat la concentració majoritària de l'alumnat estranger als centres públics de les Illes: 23.481 alumnes (84%). Els 4.390 alumnes que representen el 16% restant s'han distribuït entre centres concertats (14%) i centres privats (2%), segons dades de la Conselleria d'Educació i Cultura.

Tanmateix, en el cas de les Illes Balears, la presència d'alumnat estranger als centres públics supera en dos punts la mitjana espanyola, que és en el 82%. El procés

QUADRE III-35. EVOLUCIÓ DEL PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER, PER TIPUS DE CENTRE (2004-2011)

Centre	2004-/05	2005-/06	2006-/07	2007-/08	2008-/09	2009-/10	2010-/11
Públic	82	82	82	85	84	84	84
Concertat	18	18	18	15	16	16	16

Font: MEC i la Conselleria d'Educació i Cultura

QUADRE III-36. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ILLES I NIVELLS EDUCATIUS. CURS 2010/2011

	Infantil	Primària	ESO	Batxillerat	Altres	TOTAL
Mallorca	3.558	8.245	6.606	1.038	-	19.447
Menorca	317	650	641	51	-	1.659
Eivissa	642	1.360	1.055	190	-	3.247
Formentera	36	108	76	10	-	230
Total Illes Balears	2.417	9.188	8.272	1.666	6.328	27.871

Font: MEC i la Conselleria d'Educació i Cultura

de determinats sectors socials cap als centres concertats i privats és la principal causa d'aquest fenomen, a partir d'una tradició al respecte preexistent a molts pobles i ciutats de les Illes per part de determinats grups socials, afavorit tot això per l'existència d'una xarxa molt important de centres concertats sobretot a Mallorca. A Eivissa i Formentera, la menor presència de centres privats i concertats provoca una presència quasi exclusiva d'alumnat estranger als centres públics.

No tots els centres públics de les Illes Balears presenten percentatges similars d'alumnat estranger. El seu nombre ve determinat per la ubicació del centre a barriades determinades de les ciutats principals de les Illes (Palma, Inca, Manacor, sa Pobla, Maó, Ciutadella, Eivissa, Santa Eulària des Riu, Sant Antoni de Portmany, etc.). Per altra banda, també hi ha una certa selecció de l'alumnat estranger que assisteix als centres privats i concertats. Hi predominen els procedents del món desenvolupat i, per

tant, amb una bona situació econòmica. (Vegeu el quadre III-35).

A partir de l'anàlisi d'aquestes dades es posa de manifest l'estabilitat en la relació entre l'escola pública i l'escola concertada i privada. Els factors que expliquen aquest fenomen són diversos, tals com la ubicació dels centres, la imatge que es té, per part d'alguns sectors socials, dels centres públics que escolaritzen estudiants immigrants, la imatge positiva dels centres concertats per part de determinats sectors socials, les motivacions socioeconòmiques, o també factors de caire ideològic i cultural. En tot cas, es tracta d'una qüestió problemàtica que obliga a una reflexió sobre els criteris d'escolarització dels centres públics o concertats.

Una altra dada important, malgrat que no sigui tant significativa, fa referència a la distribució de l'alumnat estranger per illes i als nivells educatius del curs 2010-2011. (Vegeu el quadre III-36).

A Mallorca, hi ha 21.593 alumnes estrangers, que suposen el 77,47%; seguida d'Eivissa, amb 3.556, que suposen el 12,75%; a Menorca, en trobam 2.493 que representen el 8,94%; i la resta, 229 alumnes, els trobam a Formentera i representen el 0,82.%. Unes dades que cal analitzar i correlacionar en funció de la realitat demogràfica de cada illa.

A final del curs escolar 2010/2011 la distribució d'alumnat estranger matriculat als centres educatius de les Illes Balears per àrees continentals de procedència ha estat la següent:

a) Una aproximació interessant pel que fa a la diversitat de l'alumnat estranger que conuiu als centres educatius de les Illes Balears és la gran quantitat i varietat de països de procedència. Una diversitat que en el curs 2010/2011 ha continuat una progressió impressionant de nacionalitats presents en el sistema educatiu balear, que han arribat a la xifra de 144,

fet que constata el caràcter global de les migracions internacionals actuals. (Vegeu el quadre III-37).

b) Les nacionalitats més representatives, des del punt de vista quantitatiu, posa de manifest les nacionalitats que tenen més alumnes escolaritzats. En aquest context cal diferenciar, pel seu significat social, econòmic i cultural, els estudiants procedents del Marroc, de l'Equador, de l'Argentina o de Colòmbia, o els estudiants procedents de la Gran Bretanya o d'Alemanya, per exemple. (Vegeu el quadre III-38).

c) Pel que fa a les nacionalitats més representatives a cada illa, són les següents:

A Mallorca, hi trobam: el Marroc, l'Equador, l'Argentina, Colòmbia, Alemanya, l'Uruguai, Bolívia, Romania i el Regne Unit.

A Menorca, hi trobam: l'Equador, el Marroc, el Regne Unit, l'Argentina, Colòmbia, Bolívia i el Brasil.

QUADRE III-37. NACIONALITATS D'ALUMNAT ESTRANGER A LES ILLES BALEARS (2002-2011)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
2002-2003	115	103	45	56	16
2003-2004	115	110	52	60	19
2004-2005	119	107	58	67	20
2005-2006	117	106	57	69	19
2006-2007	126	124	52	63	20
2007-2008	127	126	57	74	22
2008-2009	131	131	63	78	22
2009-2010	137	132	72	78	26
2010-2011	144	138	77	73	30

Font: Font: Vidaña, L. (2011)

**QUADRE III-38. PRINCIPALS PAÏSOS DE PROCEDÈNCIA DE L'ALUMNAT ESTRANGER A LES ILLES BALEARS.
CURS 2010-2011**

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Marroc	4.125	3.224	319	629	43
Equador	3.325	2.450	365	514	6
Argentina	2.679	2.139	195	300	45
Colòmbia	2.262	1.813	179	234	36
Alemanya	1.341	1.111	49	168	13
Regne Unit	1.152	691	266	195	-
Romania	1.139	757	72	295	15
Uruguai	1.089	891	58	136	4
Bolívia	1.009	856	137	15	1
Bulgària	747	690	25	32	-
Xina	717	606	43	65	3
Brasil	713	483	119	107	4
Xile	670	588	18	59	5
Rep. Dominicana	570	447	69	52	2

Font: Conselleria d'Educació i Cultura

A Eivissa, hi trobam: el Marroc, l'Equador, l'Argentina, Colòmbia, Romania, el Regne Unit, Alemanya i l'Uruguai.

I, per últim, a l'illa de Formentera, hi destaquen: l'Argentina, el Marroc, Colòmbia, Romania i Alemanya.

d) Finalment, i de forma complementària, podem observar la relació dels estudiants matriculats als nivells educatius no universitaris, per nacionalitat i per illes. (Vegeu el quadre III-39).

Així doncs, el fenomen de la immigració escolar a les Illes Balears pot desembocar, si no s'adopten mesures normatives, polítiques, educatives i socials, en la creació

de guetos educatius, d'exclusió escolar i social per a alguns centres i zones. Efectivament, les Illes Balears presenten unes taxes d'escolarització superiors a la mitjana espanyola amb unes diferències significatives, i això, malgrat que en aquests darrers cursos podem assenyalar l'existència d'una disminució i d'una estabilització en el procés de creixement del nombre d'alumnes immigrants. En aquest sentit, és evident que el tractament d'aquesta diversitat és fonamental, d'una banda, per possibilitar una integració adequada de la població immigrada escolaritzada i, de l'altra, per aconseguir no només una disminució del fracàs escolar de forma significativa, sinó, sobretot, la integració i la cohesió social. A més, tot

i que es tracta d'una qüestió complexa, és evident que cal fer els esforços necessaris i prendre les mesures pertinents per fer

possible una distribució més equitativa de l'alumnat entre l'escola pública i l'escola privada concertada.

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER DE NIVELLS NO UNIVERSITARIS, MATRICULAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS. PER PAÏSOS D'ORIGEN I ILLA. CURS 2010-2011

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total IB
Marroc	3.224	319	629	43	4.215
Equador	2.450	365	514	6	3.335
Argentina	2.139	195	300	45	2.679
Colòmbia	1.813	179	234	36	2.262
Alemanya	1.111	49	168	13	1.341
Regne Unit	691	266	195		1.152
Romania	757	72	295	15	1.139
Uruguai	891	58	136	4	1.089
Bolívia	856	137	15	1	1.009
Bulgària	690	25	32		747
Xina	606	43	65	3	717
Brasil	483	119	107	4	713
Xile	588	18	59	5	670
República Dominicana	447	69	52	2	570
Rússia	413	52	24		489
Perú	337	95	32		464
Itàlia	244	40	85	22	391
Senegal	342	23	13		378
Cuba	276	55	18	2	351
Nigèria	310	3	1		314
Polònia	261	5	36	2	304
Veneçuela	237	28	17	1	283
França	186	22	52	8	268
Paraguai	136	12	98		246
Filipines	87	21	85		193
Índia	163	10	7	1	181
Ucraïna	155	10	13		178
Portugal	109	15	32		156
Països Baixos	76	11	55	2	144
Estats Units	111	12	15	1	139
Mali	97		2		99
Algèria	68	7	17	2	94

continua

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER DE NIVELLS NO UNIVERSITARIS, MATRICULAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS. PER PAÏSOS D'ORIGEN I ILLA. CURS 2010-2011

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total IB
Suïssa	63	5	20	1	89
Pakistan	82	3			85
Guinea Equatorial	68	11	2		81
Mèxic	58	12	6		76
Bèlgica	44	5	20		69
Guinea	54	7	3		64
Suècia	42	4	8	1	55
Àustria	40	3	5		48
Gàmbia	27	8	2		37
Irlanda	29	3	4		36
Dominica	32	2			34
República Txeca	30	1	3		34
Eslovàquia	24		7		31
Camerun	28	2			30
Bangla Desh	24	5			29
Moldàvia	26		2		28
El Salvador	24		3		27
Hongria	19		7	1	27
Nepal	21	2	3		26
Lituània	23	3			26
Canadà	23	2			25
Mauritània	1	23			24
Japó	12	2	8		22
Etiòpia	12	5	2	2	21
Nicaragua	16	4	1		21
Dinamarca	16		4		20
Níger	19				19
Hondures	15	2	1		18
Sud-àfrica	10	4	4		18
Ghana	18				18
Noruega	18				18
Andorra	16	1	1		18
Turquia	14	2			16
Bòsnia i Hercegovina	13	2			15
Tailàndia	9		5	1	15
Burkina Faso	13	1			14
Sàhara Occidental	11	1		2	14

continua

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER DE NIVELLS NO UNIVERSITARIS, MATRICULAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS. PER PAÏSOS D'ORIGEN I ILLA. CURS 2010-2011

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total IB
Panamà	8	3	3		14
Austràlia	12	1			13
Indonèsia	10	3			13
Letònia	10	2			12
Sri Lanka	9		2		11
Israel	7	2	1	1	11
Costa Rica	5	2	3	1	11
Armènia	4		6		10
Afganistan	6	4			10
Luxemburg	9				9
Kenya	8				8
Sèrbia	7		1		8
Nova Zelanda	5		3		8
Macedònia	7				7
Finlàndia	7				7
Bielorrússia	7				7
Kazakhstan	4	1	2		7
Guatemala	7				7
Estònia	5		1		6
Puerto Rico	4		2		6
Angola	6				6
Líban	3	3			6
Costa d'Ivori	6				6
Grècia	6				6
Guinea Bissau	4		1		5
Egipte	4			1	5
Geòrgia	4				4
Jordània	4				4
República del Congo	4				4
Cap Verd	3				3
Croàcia	2		1		3
Iran	1	2			3
Sao Tomé i Príncipe	3				3
Iugoslàvia	3				3
Albània	3				3
Benín	3				3
Unió dels Emirats Àrabs	3				3

continua

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER DE NIVELLS NO UNIVERSITARIS, MATRICULAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS. PER PAÏSOS D'ORIGEN I ILLA. CURS 2010-2011					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total IB
Malta	3				3
Namíbia	2		1		3
Eslovènia	2		1		3
Uganda		2			2
Madagascar	2				2
Corea del Sud		2			2
Iraq	2				2
Gabon	2				2
Moçambic	1		1		2
Uzbekistan	2				2
Singapur	1	1			2
Rep. Dem. del Congo	2				2
Síria	2				2
Malàisia	1	1			2
Mònaco			1		1
Anguilla	1				1
Vietnam	1				1
Macau	1				1
Granada	1				1
Polinèsia Francesa	1				1
Rwanda	1				1
Maurici	1				1
Brunei	1				1
Aràbia Saudita	1				1
Aland	1				1
Palestina		1			1
Kuwait	1				1
Líbia			1		1
Seychelles	1				1
Mayotte	1				1
Turkmenistan	1				1
Antilles Neerlandeses	1				1
Azerbaidjan	1				1
Liechtenstein	1				1
Micronèsia		1			1
Qatar	1				1
Martinica			1		1
Oman		1			1

continua

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER DE NIVELLS NO UNIVERSITARIS, MATRICULAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS. PER PAÏSOS D'ORIGEN I ILLA. CURS 2010-2011

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total IB
Territori Britànic de l'Oceà Índic	1				1
Nova Caledònia	1				1
Comores		1			1
Total general	21.593	2.493	3.556	229	27.871

Font: Vidaña, L. (2011)

Tanmateix, seria un error plantejar la immigració escolar només des de la perspectiva de la uniformitat. Efectivament, la immigració escolar és plural, és diversa, es heterogènia, en funció de la procedència geogràfica, de la procedència social, de les característiques culturals, del tipus de centre educatiu, etc. Per tant, la immigració escolar és diversa i complexa, i la resposta pedagògica ha de ser diversa en tots els sentits.

5.1.3. L'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

La Conselleria d'Educació disposa d'un equip de 197 professors d'educació especial específica. 162 són a Mallorca, 13 a Menorca, 17 a Eivissa i cinc a Formentera. 134 pertanyen a centres concertats. Hi ha 120 unitats educatives, i l'alumnat atès assoleix la xifra de 575, dels quals 417 cursen els estudis en centres concertats i 158 en centres públics. D'aquests, 514 són a Mallorca i 431 cursen educació bàsica. (Vegeu el quadre III-40).

A més, estan en funcionament onze equips d'orientació educativa i psicopedagògica general i d'atenció primerenca: set a Mallorca, dos a Menorca, un a Eivissa i un a Formentera. Els recursos personals de suport per alumnat amb necessitats espe-

cífiques de suport educatiu són: mestres d'educació especial (PT), mestres d'audició i llenguatge (AL), mestres d'atenció a la diversitat (AD). El personal laboral està format per: auxiliars tècnics educatius (ATE), fisioterapeutes, intèrprets de signes (IS) i diplomats universitaris en infermeria (DUI) per a l'atenció a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu dels centres públics de les Illes Balears.

A part del personal especialitzat, el Servei d'Atenció a la Diversitat de la direcció general d'Innovació i Formació del Professorat implementa una sèrie de programes d'atenció a la diversitat educativa i social. Les accions impulsades des del Servei d'Atenció a la Diversitat per al curs 2009/2010 i executades per la direcció general d'Innovació i Formació del Professorat amb altres direccions generals han estat l'elaboració de carpetes educatives, el Servei d'Interlocució, una plana web educativa i de recursos educatius per a l'atenció a la diversitat, el Servei de Mediació Intercultural, les accions formatives (principalment adreçades a les persones que formen part dels equips de suport i dels mediadors d'escolarització que realitzen la primera acollida), les aules d'acollida, les accions de promoció educativa i les mesures de compensació educativa.

QUADRE III-40. ALUMNAT, UNITATS I PROFESSORAT D'EDUCACIÓ ESPECIAL ESPECÍFICA. CURS 2010-2011											
	Alumnat			Unitats			Professorat				
	Centre públic	Centre concertat	Total	Centre públic	Centre concertat	Total	Centre públic	Centre concertat	Total		
Mallorca											
Educació especial: educació bàsica	83	291	374	15	65	80	-	-	-	-	
Educació especial: educació infantil	5	35	40	2	8	10	-	-	-	-	
Educació especial: transició a la vida adulta	9	91	100	2	11	13	-	-	-	-	
Total	97	417	514	19	84	103	28	134	162	162	
Menorca											
Educació especial: educació bàsica	17	-	17	4	-	4	-	-	-	-	
Educació especial: transició a la vida adulta	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	
Total	19	-	19	5	-	5	13	-	13	13	
Eivissa											
Educació especial: educació bàsica	40	-	40	11	-	11	17	-	17	17	
Formentera											
Educació especial: educació infantil	2	-	2	1	-	1	5	-	5	5	
TOTAL	158	417	575	36	84	120	63	134	197	197	

Font: Conselleria d'Educació i Cultura

Concretament, l'Equip d'Atenció i de Suport a la Diversitat i la Interculturalitat (ESADI) atén de forma itinerant l'alumnat que s'incorpora tard al sistema educatiu al llarg del curs escolar i als centres de primària i secundària sostinguts amb fons públic. L'equip està format per tres professores (dos a Mallorca, un a Eivissa i un a Menorca). Les actuacions han estat d'assessorament a tots els IES de les Balears i d'intervenció directa a Mallorca (18 centres), a Menorca (quatre centres) i a Eivissa (cinc centres).

El Programa de Reforç a l'Aprenentatge (PRA) ha tengut com a objectiu principal millorar les perspectives escolars dels alumnes amb dificultats d'aprenentatge; és a dir, millorar l'èxit escolar de l'alumnat, amb la implicació de les famílies. El PRA es va desenvolupar durant el curs escolar 2009/2010 a 15 centres educatius de les Illes. L'objectiu d'aquest programa era oferir reforç de les àrees instrumentals, reforç lingüístic, grups de conversa, voluntariat lingüístic, coneixement de l'entorn i cohesió social. El PRA estava adreçat a l'alumnat de 2n, 3r i 4t d'educació primària dels centres educatius públics.

Els plans PISE i ALTER, d'intervenció socioeducativa d'escolaritat compartida pretenen prevenir i pal·liar l'absentisme escolar i afavorir la permanència en l'educació secundària obligatòria o l'ingrés a la formació professional inicial. Els alumnes que han participat en els programes d'intervenció socioeducativa, PISE, són 122. Els alumnes que han participat en els programes ALTER són 234.

Els programes d'intervenció socioeducativa són mesures extraordinàries amb ca-

ràcter transitori per atendre les necessitats educatives específiques de caràcter socio-educatiu de l'alumnat amb risc d'exclusió escolar i/o social i amb els quals les mesures ordinàries i extraordinàries aplicades dins els centres educatius de secundària no han aconseguit els resultats desitjats. Per altra banda, es pretén facilitar el retorn o no abandonament de l'activitat acadèmica i/o formativa, reglada o no reglada.

La modalitat PISE d'aquests programes es duu a terme amb la col·laboració dels consells insulars, ajuntaments, associacions i entitats sense ànim de lucre que tinguin acord signat amb la Conselleria d'Educació i Cultura, i que, per la seva experiència i especialització, poden oferir activitats específiques complementàries adaptades a les necessitats derivades de la inadaptació al medi escolar. La modalitat ALTER es duu a terme mitjançant la col·laboració de la Conselleria d'Afers Socials, direcció general de Menors i Família, amb la qual col·laboren entitats locals diverses. En les dues modalitats, les diferents entitats aporten la col·laboració d'empreses privades i de diferents serveis municipals, en què l'alumnat pot desenvolupar la part formativa del programa.

Als programes d'intervenció socioeducativa, s'hi pot incorporar alumnat de 14 a 16 anys, en determinats casos fins als 18, matriculat a centres d'educació secundària sostinguts amb fons públics, que presenten dificultats greus d'adaptació a l'entorn escolar derivades de condicions especials de caràcter social, personal o familiar i en situació de risc d'exclusió escolar i/o social, per als quals s'aconsella la realització d'una part de l'horari lectiu en aules externes als centres educatius corresponent on desen-

volupen un programa socioformatiu. Els trets característics que defineixen el perfil d'aquests alumnes són, a més d'un retard en els aprenentatges, absentisme injustificat o rebuig a l'escola que posin en perill la convivència del centre, problemàtica social i/o familiar, conductes inadequades i asocials, el fet de presentar de manera reiterada i contínua desajustos conductuals greus, etc.

En la modalitat PISE, tenim els convenis de col·laboració amb diferents entitats de les Illes Balears. En total són 19 els programes en marxa i 22 les entitats que hi participen. En la modalitat ALTER, tenim els convenis de col·laboració entre la direcció general de Menors i Família i entitats locals. En total són 27 les entitats que hi participen.

El Programa de llengua àrab i cultura marroquina (LACM) és una iniciativa adreçada a l'alumnat marroquí escolaritzat en els centres públics de Mallorca fora de l'horari lectiu. Durant el curs escolar 2009/2010 han participat en aquest programa un total de cinc centres. Els objectius d'aquest programa són l'ensenyament de llengua àrab i cultura marroquina a l'alumnat marroquí escolaritzat i a d'altres alumnes que hi estiguin interessats. Proporciona una formació que els permet conservar la identitat i viure la seva cultura, tot respectant la del país d'acollida, tenir confiança en ells mateixos i en el seu futur i evitar els aspectes negatius que poden generar els efectes de la immigració. És un programa intercultural que intenta afavorir la integració escolar i sociocultural d'aquest alumnat en el sistema educatiu i la societat.

El Pla PROA (programes de reforç, orientació i suport) és un projecte de cooperació entre el Ministeri d'Educació i les comunitats autònomes, i pretén abordar necessitats associades a l'entorn socio-cultural de l'alumnat, mitjançant programes de suport als centres educatius i amb la finalitat de lluitar contra la desigualtat i atendre els col·lectius més vulnerables a través de la prevenció de situacions d'exclusió social. Es persegueixen tres objectius estratègics: aconseguir l'accés a una educació de qualitat per a tots, enriquir l'entorn educatiu i implicar la comunitat local.

Durant el curs escolar 2009/2010 aquest pla es s'ha duit a terme a un total de 49 centres educatius de les Illes Balears: 29 centres han participat en el Programa d'Acompanyament Escolar a centres d'educació primària, 15 centres en el Programa d'Acompanyament Escolar a centres d'educació secundària i cinc centres en el Programa de Suport i Reforç a centres d'educació secundària.

- Acompanyament escolar a primària: 29 centres, 613 alumnes i 76 mestres voluntaris.
- Acompanyament escolar a secundària: 15 centres, 498 alumnes i 58 professors voluntaris.
- Suport i reforç a secundària: cinc centres, 2.186 alumnes i 19 professors voluntaris de la línia de reforç educatiu complementari.

Totals: 49 centres, 3.297 alumnes i 153 professors voluntaris.

Dins el conjunt de **mesures d'atenció educativa dins l'àmbit sociosanitari** destaquen: el Servei d'Atenció Educativa Domiciliària (SAED), el projecte Aula Hospitalària i la Unitat Terapèutica Educativa de Suport (UTES).

L'Aula Hospitalària té com a objectiu continuar el procés educatiu dels infants ingressats un període de temps llarg, sempre que sigui possible, i amb la intenció d'evitar el retard escolar. L'atenció educativa hospitalària té caràcter voluntari i ha de ser sol·licitada per la família de l'alumne.

La Unitat Terapèutica Educativa de Suport (UTES) és una mesura d'atenció a la diversitat per als alumnes en edat d'escolaritat obligatòria que presenten dificultats serioses per mantenir l'escolarització a causa de trastorns mentals greus i problemàtica conductual associada. Els objectius que preveu, en primer lloc, són desenvolupar i aplicar programes d'intervenció coordinada entre professionals de la salut, professionals de l'educació i professionals de l'àmbit social per donar resposta integral tant a l'alumnat de l'etapa obligatòria afectat de trastorns mentals greus i problemàtica conductual associada i a les seves famílies, com a la comunitat educativa a la qual pertanyen. En segon lloc, l'impuls de mesures integradores, directes o indirectes, d'acord amb les necessitats, els interessos i les expectatives de l'alumnat que s'ha d'atendre, en el sentit de facilitar el manteniment a la xarxa de recursos educatius, sanitaris i socials ordinaris, i que si, temporalment, s'han de prendre mesures extraordinàries se'n pugui garantir el retorn coordinat amb la xarxa.

L'alumne de la UTES continua matriculat en el seu centre d'origen, sota la responsabilitat del seu referent de la UCSMIA i dels diferents serveis implicats. Al mateix temps gaudirà de tots els drets i deures inherents a aquesta situació.

5.2.

ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS

5.2.1. EL CONTEXT DELS ESTUDIS UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS

Aquest curs acadèmic 2010-2011 ha significat un nou pas endavant en la reforma de la universitat, de les universitats presents a les Illes Balears, en tots els àmbits. Pel que fa a docència, destaca la implantació del nou mapa de grau i el foment de la política de qualitat basada en la millora de les metodologies docents. Quant a recerca, s'han reformat els postgraus i s'han millorat els indicadors de qualitat de la investigació. En l'àmbit dels recursos i l'organització, s'ha avançat en la consolidació de la plantilla de professorat (promoció dels TEU i CEU a TU, contractació de professorat acreditat) i s'han activat noves places de PAS, de manera que no s'ha millorat la ràtio PAS/PDI. Pel que fa als recursos disponibles, les notícies són negatives, com es veurà més endavant. El context de crisi, en un procés intens de reforma, ha posat en risc els avanços aconseguits.

A l'informe anterior (CES, 2009), sobre el sistema universitari a les Illes Balears, vàrem contextualitzar les anàlisi de les dades amb una sèrie de qüestions encara vigents aquest darrer curs acadèmic:

- Continuació de la reforma del sistema universitari a tot l'Estat. S'anunciava un curs amb la inestabilitat derivada d'una transició complicada, com a mínim en les estructures (graus i postgraus) i continguts (plans d'estudis).
- Un context de recessió econòmica que emmarcava bona part de les discussions del sistema universitari a les illes. La Llei de Pressuposts del Govern de les Illes per al 2010 va significar una reducció apreciable de les partides destinades a la Universitat. S'ha passat d'una transferència nominativa de 61,14 milions d'euros el 2009 a 56,73 milions d'euros el 2011²⁹.
- Un nou pla estatal d'R+D+i, que estableix els objectius i les prioritats de la política d'investigació i innovació per al període 2008–2011 i la continuïtat de diverses convocatòries competitives emmarcades en el programa Ingenio 2010.

Aquest any acadèmic, doncs, ha estat marcat profundament pel context de recessió en què es troba la dinàmica social i econòmica general, de reducció dels pressuposts, de reforma educativa intensa, però també s'hi ha produït un increment de l'alumnat universitari i de les necessitats.

5.2.2. ALUMNAT UNIVERSITARI

Si es presta atenció al nombre d'alumnes, a les Illes Balears han cursat estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 14.185

²⁹ Vegeu el quadre "QUINZE INDICADORS INSTITUCIONALS DE LA UNIVERSITAT DE LES ILES BALEARS", UIB: http://www.uib.es/lauib/Dades_i_xifres/

alumnes en el curs 2010-2011, enfront dels 14.042 del curs anterior, fet que suposa un augment lleuger d'un 1% del nombre d'alumnes, però que confirma el creixement que s'experimenta en els darrers anys. Si comparem amb el nivell d'alumnes dels cursos 2005-2006, l'increment ha estat superior a un 5%. L'alumnat que va seguir estudis a la UNED amb 11.159 alumnes matriculats en aquest darrer curs, 1.126 més que l'any acadèmic anterior; a la UOC, amb un total de 2.149 persones, completen l'alumnat universitari resident a les Illes. Finalment, es poden considerar els 836 alumnes que estudiaven a altres universitats de l'Estat. En total, 28.329 alumnes segueixen estudis universitaris; és a dir, hi ha hagut un increment de l'alumnat universitari molt considerable. En qualsevol cas, no hem d'oblidar que la població jove de les Illes ha augmentat també de forma molt rellevant en els darrers anys, i ha neutralitzat la importància dels increments quan es ponderen amb relació al nombre de població jove. A continuació comentarem amb més detall aquestes dades. (Vegeu els quadres AIII-59, AIII-60 i AIII-61).

Per a l'anàlisi, ens centrarem de forma preferent en les dades de la UIB i els centres adscrits, però també s'analitzaran breument les dades de la UNED i de la UOC a les Illes Balears.

La Universitat de les Illes Balears (UIB) imparteix actualment un total de 32 títols oficials de grau, 33 màsters i 26 doctorats. A més, continua impartint 33 estudis de pla antic que desapareixeran en els propers anys. La transformació de les titulacions,

el procés d'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) pràcticament és completa.

Segons la branca de coneixement, no s'observen canvis significatius respecte als cursos anteriors. Pel que fa a la demanda de nou ingrés dels diversos estudis, es pot comprovar que els tipus d'estudis no s'han modificat. Això ha configurat una estructura per estudis concentrada en alguns títols i amb una oferta diversificada important, entre moltes altres titulacions. Actualment, el 55,93% de l'alumnat es concentra en sis tipus d'estudis: els de mestre, que en les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez té 2.332 alumnes; seguits dels estudis d'Empresa i Economia, que en les modalitats diverses tenen 2.237 alumnes; els estudis de Dret, amb 1.047 alumnes; a continuació, els estudis de Turisme, amb tres opcions (Escola Felipe Moreno, Consell d'Eivissa i UIB), que disposen de 923 alumnes; els estudis de salut, amb l'opció d'Infermeria i de Fisioteràpia, arriben també a 832 alumnes; i les diverses modalitats d'enginyeries informàtiques, amb 562. [\(Vegeu el quadre AIII-62\).](#)

5.2.3. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA

Al llarg dels cursos que van del 2002 a 2005, la matrícula no havia deixat d'augmentar. Aquesta tendència es va invertir en el curs 2005-06, també va disminuir en el curs 2006-07, una altra vegada de forma moderada. Aquesta tendència ha canviat de forma clara en els cursos 2009-10 i 2010-11, i s'ha tornat als nivells dels anys amb més alumnes de nova matrícula d'aquest segle. Per donar només dues

dades, el curs 2006-07 la UIB va comptar amb 3.698 alumnes de nou ingrés, mentre que aquest darrer any acadèmic, ha passat a 4.357 alumnes de nou ingrés. Si es considera l'evolució de l'alumnat de la UNED, també es pot observar una evolució similar, ja que el nombre d'alumnes ha augmentant un 56,84% des de 2005-06. [\(Vegeu els quadres AIII-59, AIII-63 i AIII-60\).](#)

Les tendències, en el conjunt de l'Estat, han estat molt similars a les de la UIB, amb un descens moderat però sostingut respecte als cursos de finals dels anys noranta fins els anys 2007-08, però amb una recuperació significativa en els darrers anys acadèmics. L'explicació més comuna entre els analistes ha estat la de la inversió en formació, en el dilatat temps d'espera per accedir al mercat laboral. La crisi ha fet que l'oferta d'ocupació es reduís de manera important, cosa que ha provocat una demanda d'estudis postobligatoris.

Pel que fa a la distribució per illes de l'alumnat universitari, un dels problemes històrics de la UIB és la sobrerrepresentació de l'alumnat de Mallorca, enfront de la reduïda presència d'alumnat de les altres illes, en termes relatius a la població que realitza estudis universitaris. La pluriinsularitat, en aquest cas, es tradueix en una major facilitat per part del estudiants de les Pitiüses i de Menorca per anar a altres universitats. Les dades són prou significatives: mentre que la població jove de Mallorca (15-24 anys) representa el 78,73% de tot l'alumnat, el percentatge d'alumnes a la UIB de Mallorca en representa el 92,23%. La població jove de Menorca i Eivissa (15-24 anys), en representen el 8,26% i el 12,16%, res-

pectivament, mentre que el percentatge d'alumnes a la UIB de Menorca i Eivissa, el 2,97% i el 4,81% de tot l'alumnat. Com es pot observar, la situació més preocupant és la baixa representació de l'alumnat de Menorca. Aquest problema s'ha tractat, encertadament encara que insuficient, amb l'oferta de Campus Extens; és a dir, la possibilitat de seguir els estudis mitjançant metodologies semipresencials o directament no presencials: professors desplaçats, videoconferències i connexió informàtica. [\(Vegeu el quadre AIII-64³⁰\).](#)

L'experiència de Campus Extens ha donat una nova dimensió pluriinsular a la UIB, en el camí de convertir la UIB en una veritable Universitat de les Illes Balears. No es pot oblidar que un nivell complementari d'aquest tipus de concepte d'extensió universitària han estat els centres universitaris municipals. Aquests centres, bàsicament, estan connectats amb la Universitat, no fan docència reglada com es fa a les seus de Menorca i a Eivissa, però sí que ofereixen el mateix tipus d'eines de connexió informàtica i d'informació que Menorca i Eivissa. En aquests centres, no només es fa ús de les noves tecnologies informàtiques per mantenir la connexió amb la UIB, sinó que representen un espai d'encontre entre els estudiants, perquè puguin estudiar i transferir-se experiències.

Pel que fa a la UNED, a les Illes té una presència més equilibrada, amb un 80,03% d'alumnat de Mallorca, un 7,99% de Menorca i un 11,98% d'Eivissa i Formentera, dades molt més properes als percentatges de població per illes. La presència de la

UOC també és més equilibrada que la de la UIB, amb un 79,99% d'alumnat de Mallorca, un 10,80% de Menorca i un 9,21% d'Eivissa i Formentera. [\(Vegeu els quadres AIII-65 i AIII-66\).](#)

La distribució per sexes per al conjunt de la UIB, sobre la matrícula del curs 2010-2011, és del 60,06% per a les dones i del 39,94% per als homes. El percentatge de dones a la UIB continua superant en 6 punts la mitjana per al conjunt de les universitats espanyoles en aquest mateix curs (54,1%). Aquesta diferenciació per sexes superior a la de l'Estat pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual dominen estudis més feminitzats. L'apreciable diferenciació per sexe no és conjuntural; és molt estable en el període dels darrers anys, de fet no ha canviat gaire des del curs 2000-2001, ja que llavors hi havia un 58,40% de dones; és a dir, ha augmentat la feminització un poc més d'un punt percentual. Si es calcula la taxa de masculinitat (TM) es pot comprovar que per cada 100 alumnes que són dones, només n'hi ha 66,49 que siguin homes (el curs 2003-04, 71,82). [\(Vegeu el quadre AIII-62\).](#)

Aquestes dades encara s'han equilibrat un poc entre l'alumnat de nou ingrés. S'ha passat la taxa de masculinitat, d'un 65,46% el curs 2006-07 a un 77,84% el darrer any acadèmic, entre l'alumnat matriculat de nou ingrés. L'explicació més raonable està vinculada a les dificultats d'inscripció en el mercat de treball dels joves, la qual cosa provoca una major inversió en formació de llarga durada.

A la UNED les dades mostren una major presència de les dones entre l'alumnat. Les

³⁰ Per a les dades de població: IBESTAT (<http://www.ibestat.es/>).

dones en representen el 54,74%, amb una taxa de masculinitat del 82,68%. Mentre que a la UOC, l'equilibri és major, amb un 48,91% de dones i una taxa de masculinitat de 104,47%. La UNED participa de les característiques sociològiques de l'alumnat de la UIB, encara que la mitjana d'edat sigui més elevada. Per aquest motiu l'explicació de la diferenciació per sexe és molt similar a la de la UIB. Pel que fa a la UOC, la mitjana d'edat és molt més elevada que a les altres universitats presents a les illes Balears. El 89% de l'alumnat té més de 25 anys; és a dir, es tracta d'una opció per completar estudis per part de la població que no ho ha pogut fer abans. En aquesta situació es troben molts més homes que varen accedir prest al mercat de treball. [\(Vegeu els quadres AIII-67 i AIII-61\).](#)

Per branques d'ensenyament, aquesta distribució mostra resultats diversos: en les enginyeries i arquitectura tècniques són majoritaris els homes (en algunes carreres, la TM és superior a 1.000 homes per cada 100 dones), resultat que es produeix en el sistema universitari espanyol, en un percentatge molt elevat. A l'extrem oposat, si només citam les dades de la UIB, se situen una sèrie de branques: els estudis de grau de Pedagogia (TM: 14,68), grau d'Educació Social (TM: 18,34), grau de Treball Social (TM: 24,87), Infermeria (TM: 26,64), grau d'Estudis Anglesos (TM: 28,81), el conjunt de totes les carreres educatives i el conjunt de les filologies. [\(Vegeu els quadres AIII-62, AIII-67 i AIII-61\).](#)

L'anàlisi d'aquest fenomen ens obliga a pensar en l'evolució de les marques de sexe que caracteritzen les carreres universitàries com a femenines o com a mascu-

lines. Malgrat que l'evolució ha estat cada vegada més igualitària entre els sexes, moltes dones encara es resisteixen a elegir carreres tradicionalment considerades com a masculines i molts homes es resisteixen a elegir carreres considerades com a femenines. Segons un enfocament individualitzat, es pot argumentar la importància de la influència que suposa la història formativa personal, la socialització diferenciada a la infància (influència de la tradició, la família) i les socialitzacions secundàries en el cicle vital (escola, grups socials, etc.).

Un enfocament estructural no pot oblidar el paper de les ideologies dominants en l'elecció de les carreres universitàries. Com més important sigui aquesta càrrega ideològica, més important serà la diferenciació de sexe. Es mantenen les diferenciacions perquè aquestes ideologies encara són vigents per a molta gent.

Les dades estadístiques indiquen que des de 1975 es produeix un increment de les matriculacions femenines a la universitat i a totes les carreres. A les carreres tècniques també es produeix aquest increment, però encara estan molt lluny de l'equiparació per sexes. En general, les dones prefereixen carreres de ciències socials, humanes o biosanitàries, i els homes, economia, dret i les enginyeries.

5.2.4. LA UNED I LA UOC EN L'OFERTA I DEMANDA DE L'ALUMNAT DE LES ILLES BALEARS

La UNED ha desenvolupat una transformació important en els darrers anys. Ha millorat l'adaptació a les tecnologies de la informació i també ha millorat les instal·lacions

a la CAIB. La seva oferta es concreta en 28 titulacions de pla antic i 26 titulacions de grau adaptades a l'EEES, seguides per un total d'11.159 alumnes. Hi dominen la titulació de Dret (651 matriculats en 2010-11) i la de Psicologia (732), que han augmentat de forma sostinguda en els darrers anys acadèmics. Les dades sobre l'evolució de la matriculació són millors de cada vegada. Les dades ajustades, oferides aquest any acadèmic per la seu de la UNED a les Illes, milloren la fiabilitat de les dimensions de la matrícula. Els avantatges que ofereix, pel que fa a la flexibilitat, són importants, però encara no se'n poden conèixer les taxes d'èxit, punt més dèbil de les ofertes d'estudis superiors a distància. [\(Vegeu els quadres AIII-60, AIII-67 i AIII-65\).](#)

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) té una oferta d'estudis en procés d'ampliació, amb 20 titulacions de pla antic i 15 titulacions de grau adaptades a l'EEES, seguides per un total de 2.149 alumnes. Hi domina la titulació d'Administració d'Empreses (406 matriculats en 2010-2011, en les modalitats diverses), seguida de la de Dret (210) i de la de Psicologia (175). Pel que fa als estudis de postgrau, se n'ha anat ampliant l'oferta en els darrers anys, amb 129 alumnes matriculats en 8 màsters oficials, adaptats a l'EEES. [\(Vegeu els quadres AIII-61 i AIII-66\).](#)

5.2.5. ESTUDIS DE TERCER GRAU I INVESTIGACIÓ A LA UIB

En aquest darrer apartat, el dels estudis de postgrau, la UIB en té l'oferta més estructurada, comparativament de més qualitat i amb millors resultats. La matrícula dels pro-

grames de doctorat, en el curs 2010-2011, ha estat de 459 alumnes. Per tant, s'ha continuat amb el procés de reducció d'aquest nivell en favor de la matriculació en títols propis (experts i especialistes universitaris, així com en màsters), amb 596 alumnes. En qualsevol cas, el nombre d'alumnes s'ha mantingut de forma significativa, sempre amb més de 450 alumnes en els darrers anys. [\(Vegeu el quadre AIII-68a\).](#)

Segons la branca de coneixement, l'equilibri és notable, malgrat això, els doctorats de caire humanístic –filologies, Història, Filosofia (20,04%) i Ciències de la Salut i Psicologia (28,98%) són els que concentren una major proporció d'estudiants, seguits pels de Ciències de l'Educació, Dret i Economia, Ciències Experimentals. Si s'hi presta atenció de forma més detallada, la desigualtat per programes de doctorat és apreciable, amb doctorats amb més de 40 alumnes (Biologia, Educació –investigació i innovació-, Ciències Mèdiques Bàsiques) i altres amb un nombre reduït d'alumnes. [\(Vegeu el quadre AIII-68b\).](#)

En qualsevol cas, no és tan important el volum d'alumnat com la qualitat d'aquests estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'ANECA i pel nombre de tesis aprovades: només en el darrer curs 2009-2010 s'han aprovat 47 tesis. És evident que la lectura de tesi no és un indicador directe de la qualitat de la investigació, però no es pot negar que és un indicador de la capacitat investigadora de la UIB. [\(Vegeu el quadre AIII-68c\).](#)

En l'estudi de 2009 titulat *La calidad de las universidades en España* (CES de la Comunitat de Madrid) s'analitzen 32 va-

riables agrupades en 10 factors: recursos humans, mitjans informàtics, llibres per alumne, tesis, patents, projectes d'R+D, etc. La majoria de les dades recollides en el curs 2006-2007 han estat facilitades per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) a l'equip d'investigadors encapçalat pel catedràtic d'Economia Aplicada Mikel Buesa. La Universitat de les Illes Balears parteix com la número 31 de la llista de 47 universitats públiques analitzades. Té un 58 sobre cent punts en docència i en investigació. L'informe n'arrodona els resultats al 100% i presenta la Universitat Politècnica de València com a model amb cent punts per amidar la resta. Li segueix la Universitat de Santiago de Compostela, amb 14,9 punts de diferència. A partir d'aquesta, els salts en la llista són més reduïts.

La UIB puntua malament a les variables considerades a l'índex general de docència (universitat 40 de 47, amb 27,22 punts de cent, encara que la primera universitat només arriba a 54,14 punts). Aquest resultat no és especialment preocupant quan es revisen els indicadors considerats, agrupats en cinc factors: dimensions de les universitats, recursos humans, dotació de recursos, esforç bibliogràfic i resultats del doctorat (nombre de tesis).

La puntuació de la UIB millora molt a l'índex general d'investigació (universitat 22, amb 36,65; la primera universitat arriba a 55,95 punts). Els indicadors d'aquest índex són els recursos financers obtinguts per a la investigació; els resultats d'investigació, mesurats per les patents i tesis doctorals per doctor; els projectes d'R+D competitiva i nivell d'èxit dels estudiants del doc-

torat; el nivell acadèmic dels investigadors i les publicacions ISI de les universitats. L'informe de la Fundació Conocimiento y Desarrollo (2008) coincideix en aquesta bona valoració de la UIB en investigació. La UIB (amb 70,19 articles ISI cada cent professors a temps complet; al voltant de 1.600 publicacions per any, de les quals 700 són aparicions en revistes internacionals de prestigi) figura com el quart centre públic que més produeix, per sobre d'universitats com la Pompeu Fabra de Barcelona o la Carlos III de Madrid.

5.2.6. PROFESSORAT DE LA UIB

En l'àmbit dels recursos i l'organització, la reforma de la LOU, aprovada per la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, preveu, entre d'altres qüestions, una nova configuració de la docència universitària. L'estructuració del personal docent universitari permanent en dos únics cossos: catedràtics d'universitat (CU) i professors titulars d'universitat (TU), així com la integració en aquests cossos del professorat catedràtic d'escola universitària i del professorat titular d'escola universitària. Segons estableix la disposició addicional 2a de la Llei orgànica 4/2007, que modifica la LOU, podrà accedir directament al cos de TU el professorat TEU que tinguí el títol de doctor o que l'obtingui posteriorment i estigui acreditat d'acord amb els mecanismes previstos en la legislació. En aquest sentit, el Consell de Govern ha aprovat la promoció de la majoria de TEU doctors acreditats a TU al llarg de l'any acadèmic. Entre 2007-2008 i 2010-2011 s'ha passat de 164 professors TEU a 81; és a dir, 83 professors han promocionat a TU; també han

promocionat a TU 22 Catedràtics d'Escola Universitària, en el mateix període. (Vegeu el quadre AIII-69).

El professorat funcionari està format per 487 catedràtics i titulars (39,27%) i per 753 no funcionaris (60,73%). Entre el professorat no funcionari s'han de diferenciar dos tipus principals, amb 161 contractats (12,98%), els professorat col·laborador, contractat doctor, ajudant, ajudant doctor i ajudant d'escola universitària, com a nova modalitat de contractació que té com a requisit una acreditació externa per part de l'AQUIB o ANECA. Aquesta modalitat ha anat augmentant en els darrers anys. La segona modalitat és la del professorat associat, amb 573 contractats (46,21%). Aquesta modalitat inclou associats de 6, 4 i 3 hores. D'altra banda, el professorat no funcionari no deixa d'augmentar, i ha passat de representar el 56,25% el curs 2007-2008 a representar un 60,73% el curs 2010-2011.

Les 1.240 places, en equivalents a jornada completa (EJC) —és a dir, equivalents a 37,5 h setmanals— representen 924 docents. Això significa que si només es considera aquest professorat teòric (EJC), s'ha produït un augment en el nombre de professors (800 EJC en 2005 a 924 EJC actuals), però s'ha mantingut la ràtio d'alumnes per professor, amb 14,83 el curs 2010-2011, exactament la mateixa ràtio que el curs 2005-06.³¹

És molt destacada la proporció de professors associats en alguns departa-

ments, per exemple: Infermeria i Fisioteràpia; Pedagogia i Didàctiques Específiques; Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació.

5.2.7. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Pel que fa a les accions en matèria de personal d'administració i serveis, cal referir-se, fonamentalment, a la dotació. Pel que fa a la dotació de personal d'administració i serveis (PAS), la UIB té (segons pressuposts de 2011) 564 professionals funcionaris i contractats de nivells molt diferents, des d'auxiliars de suport administratiu, fins a tècnics superiors de diverses especialitats. Segons el quadre de 15 indicadors institucionals, inclòs al pressupost de la UIB³², el PAS ha passat de 461 professionals el 2005 a 564 el 2011, i ha modificat la ràtio professors/PAS, la qual ha passat d'1,74 el 2005 a 1,64 el 2011.

5.2.8. PRESSUPOST

Dos dels grans principis que han de regir el finançament universitari són la suficiència i l'equitat, juntament amb una gestió eficaç i eficient dels recursos que s'hi destinen. Per suficiència s'entén un finançament adequat a les funcions encomanades a la Universitat: formació, recerca i desenvolupament social i econòmic. Un finançament que permeti una activitat acadèmica de qualitat, competitiva en el terreny europeu i internacional, que generi projectes i inici-

³¹ Vegeu l'indicador 6 del quadre "QUINZE INDICADORS INSTITUCIONALS DE LA UNIVERSITAT DE LES ILES BALEARS", UIB.

³² Vegeu l'indicador 6 del quadre "QUINZE INDICADORS INSTITUCIONALS DE LA UNIVERSITAT DE LES ILES BALEARS", UIB.

atives singulars i complementàries en el si de la Universitat de les Illes Balears.

Pel que fa al pressupost de la UIB, aquest any 2011 s'ha aprovat un pressupost de quasi 103 milions d'euros; és a dir, ha augmentat un 8,04% respecte al curs anterior (95,3 milions d'euros). Aquest augment s'ha anat produint de forma sostinguda en els darrers quatre pressupostos. En els ingressos, les taxes públiques representen només un 12,19%, mentre que el 56,70% són transferències corrents, majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears. Aquesta transferència representava el 67,9% el curs 2009; és a dir, se n'ha produït una reducció considerable. En termes absoluts s'ha reduït en 4,4 milions d'euros en un moment d'important reforma dels estudis i de l'organització per manament legal. ([Vegeu els quadres AIII-70 i AIII-71](#)).

Les despeses es distribueixen en un 57,24% de personal (el 2009, representava un 66,04%); despeses en béns corrents o serveis, 12,32% (el 2009, representava un 15,23%); i les inversions reals, 28,86% (el 2009, representava un 16,83%). Aquest darrer capítol ha augmentat considerablement, i quasi ha tornat al nivell dels anys 2000 (29,44%), o 2001 (33,99%), anys de forta inversió en noves instal·lacions. En qualsevol cas, les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que encara falten instal·lacions molt notables (biblioteca central, adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament-aprenentatge de l'espai europeu, per exemple).

En els darrers anys s'havia produït una millora de la transferència nominativa, però

amb la crisi de 2009-2011 s'ha invertit la tendència. En un primer període s'havia passat d'una transferència nominativa de 46,8 milions d'euros el 2005 a 61,1 milions d'euros el 2009; és a dir, d'una transferència nominativa per estudiant de 3.945 euros el 2005 a 4.962 euros el 2009, increments molt superiors als de l'IPC. En els darrers pressupostos la transferència ha passat a 56,7 milions d'euros, i la transferència nominativa per estudiant ha quedat en 4.140 euros, que són 800 euros menys per estudiant que el 2009. La interpretació que fa la UIB a la *Memòria del pressupost de la UIB per a l'exercici 2011*, coincideix amb els arguments aportats pel propi Govern de les Illes Balears: "Els impactes de la crisi es deixen sentir amb força a l'economia espanyola de 2008 ençà. Impactes que han arribat amb un cert retard –però no amb menys virulència– a les diferents administracions públiques, entre les quals la UIB. Així, recordam que la primera davallada de les transferències nominatives de la Comunitat cap a la UIB s'ha produït en el pressupost inicial 2010." (UIB, 2011:1)³³

³³ "Memòria del pressupost de la UIB per a l'exercici 2011", UIB: http://www.uib.es/lauib/Dades_i_xifres/